

ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԵՆԶԵԼՆ ՈՒ ԳՐԵՏԵԼԸ

835

Գ - 91

թիի 9

ԱՆՏԱՌԻՆ ՏՆԱԿԸ

ԿՈՐՏԸ

ԼԷՅ

10

«ՄԱՍԻՍ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՊՈՒՔՐԷՇԷՆ

Պրն. Գր. Հալաճեան— 1 տարուան, Մուսուլի հոյ վարժարանին
» Մեսցելի— » » Գէորգ Յովհաննէսեանի (Պուքրէշ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌ ՌՈՒՄԱՆՈՅ ՄԷՋԻՏԻՄԵԼ

ՊՈՒՔՐԷՇ՝ ա) «Մասիս»ի քարտուղարութեան՝ B-dul Maria, 8 Ժ. 5-8-ը
բ) «Արազ»ի եւ «Հայ Մահուլ»ի խմբագրութեանց
գ) Պ. Յ. Ճգնաւորեանի B. P. 489

ԳՈՆՍԹՈՆԵՑ՝ Պ. Արսէն Տէյրմէնճեանի Str. Ştefan cel Mare, No. 60

ՊԱԶԱՐՃԸԳ՝ Պ. Նազարէթ Գազաղեանի Str. Alex. Ion Cuza, No. 38

ՍԻԼԻՍՏՐԱ՝ Պ. Խաչատուր Եգանեանի Str. Gen. Istrate, No. 8

ՓԼՈՒՇՏ՝ Պ. Նշան Մականեանի Str. Pantofari, No. 6

ԿԱԼՈՑ՝ Պ. Ա. Միսաքեանի Str. Sf. Spiridon No. 28

„MASIS“

SOCIETATE ANONIMĂ DE EDITURA

CAPITAL SOCIAL LEI 500.000

SEDIUL — BUCUREȘTI — B-dul MARIA No. 8 Etaj II

835
2-91

«ՄԱՍԻՍ» Ռ-ՀԱՅ ՀՐԱՏ. ԱՆԱՆ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԹԻԻ 9

ԳՐԻՄ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

Գ Ո Ր Տ Ը

ՀԵՆՋԵԼՆ ՈՒ ԳՐԵՏԵԼԸ

ԱՆՏԱՌԻՆ ՏՆԱԿԸ

Տպարան «Ասորիա» Ե. Սարգսեանի
Բիբոս Լուսին 14 Պ ու լ Ր է ռ
1935

Գ Ո Ր Տ Ը

Ժամանակին թագաւոր մը կ'ըլլայ: Այս թագաւորը՝ մէկը միւսէն գեղեցիկ քանի մը աղջիկ կ'ունենայ, բայց փոքրը ամէնէն գեղեցիկը կ'ըլլայ, այնքան գեղեցիկ, այնքան շարմաղ որ չուտես չխմես կենաս երեսը նայիս:

Թագաւորի պալատին քովը անտառ մը կ'ըլլայ, իսկ այդ անտառին մէջ, հին լորենիի մը տակ՝ ջրհոր մը: Այս սիրուն աղջիկը սովորութիւն կ'ունենայ՝ ամէն օր երթալ այն գովասուն տեղը խաղալ ջրհորին քով, իր ոսկի գնդակը վեր կը նետէ կը բռնէ: Օր մըն ալ խաղացած ատեն շատ բարձր կը նետէ գնդակը որով չկրնար զայն բռնել, գնդակն է կը խուսափի ձեռքէն և կ'իյնայ ջրհորը: Վերէն կը դիտէ, բայց ջրհորը անյատակ կ'երեւայ իրեն: Կը սկսի աղի աղի արցունք թափելով լալ: Լացած միջոցին ձայն մը կուգայ, թէ,

— Ի՞նչ կայ որ այդպէս դառն կուլաս, թագաւորի՛ աղջիկ:

Աղջիկը ուշադրութիւնը ձայնին կողմը դարձրեց, եւ ինչ որ տեսնէ ահագին գորտ մը որ ջրհորի շրջութունքին վրայ նստած կը խօսի : Կը զարմանայ և կ'ըսէ .

— Գորտ աղբար, գնդակա հորն ինկաւ խաղա-

ցած ատենս, անոր համար կու լամ :

— Հոգ, ատ ալ լալու բա՞ն է, որ նստեր կու լաս : Ի՞նչ կու տաս եթէ գնդակդ հանեմ հորէն :

— Ամէն բան կու տամ, իմ բոլոր զարդերս, անգին քարերս, ոսկիէ թագս՝ հերիք է որ հանես սիրուն գնդակս :

— Ես պէտք չունիմ քու զարդերուդ, անգին քարերուդ, մարգարիտներուդ ու ոսկիէ թագիդ : Չեմ ուզեր : Տարբեր բան՝ եթէ սիրէիր զիս և այնպէս սիրէիր որ անբաժան ըլլայինք շարունակ իրարմէ, քեզի հետ միասին սեղան նստէինք, միեւնոյն ամանէն ուտէինք, նոյն բաժակէն խմէինք և միասին քնանայինք մէկ անկողնի մէջ : Եթէ կը խոստանաս այս ըսածներս, անմիջապէս կ'իջնեմ ջրհորը և կը հանեմ գրնդակդ :

— Շատ լաւ, ինչ որ կ'ուզես բոլորն ալ կը խոստանամ, միայն թէ բերես գնդակս, ըսելով խօսք կու տայ թագաւորին աղջիկը, միեւնոյն ատեն միտքէն անցնելով թէ— «Նայէ, ինչեր կը պահանջէ սա տիմար կրքաւորը, գնա՛, կորսուէ ջրհորին մէջ և այնտեղէն կրկնալը նայէ, դուն ո՛վ, մարդու հետ ընկեր եղողը ո՛վ... » :

Գորտը, աղջկան այս խոստումը իմանալուն պէս կը սուղուի ջրին տակ, կ'առնէ գնդակը և բերելով կը գորցնէ կանաչ խոտերուն մէջ : Աղջիկը կը յարձակի անմիջապէս և գնդակը յափշտակելով ուրախ գլուխով զատկոտելով կը վազէ դէպի տուն : Գորտը կը կանչէ ետեւէն,

— «Կեցի՛ր, զիս ալ տար հետդ... Ես չեմ կրնար վազել քեզի պէս...»

Աղջիկը ետեւ անգամ չի նայիր և առանց գոր-

տի մասին մտածելու կը մտնէ հօրը պալատը: Գորտը ջրհորին վրայ կեցած կը նայի ու կը նայի աղջկան հետեւէն:

Միւս օրը, երբ թագաւորին աղջիկը իր հօրը պալատականներուն հետ ճաշի նստած կը սկսի ուտել իր ոսկիէ պնակին մէջէն, մէկը չըլլփ, չըլլփ, մարմար սանդուխներէն վեր կ'երնէ ու դուռը ճանկռտելով կը կանչէ—«Թագաւորի պզտիկ աղջիկ, դուռը բաց...» Թագաւորին աղջիկը վազելով կ'երթայ տեսնելու համար թէ ով է գինքը կանչողը: Դուռը կը բանայ, ինչ տեսնէ աղէկ, գորտ մը, կեցած առջեւը: Անմիջապէս կը հրէ կը գոցէ դուռը և կու գայ կը նստի տեղը՝ վախցած:

— Ինչ եղաւ, աղջիկս, ինչէն վախցար այդպէս: Չըլլա՞յ թէ դեւ մը եկած դրան առջեւ կեցած ըլլայ քեզ վախցնելու համար, հարցուց թագաւորը աղջկան:

— Ոչ, դեւ չէ, հայրի՛կ, գորտ մըն է անձոռնի:

— Գորտ, ի՞նչ բան ունի գորտը քեզի հետ:

— Գիտես, հայրիկ... երէկ կը խաղայի անտառին մէջ ջրհորին քով, յանկարծ հորն ինկաւ ոսկիէ գնդակս... Ես կու լայի... Գորտը գնաց ջրէն հանեց գնդակս... Եւ որովհետեւ իր այդ աշխատութեան փոխարէն կ'ուզէր անպատճառ խաղընկեր ըլլալ հետս, ես ալ խոստացայ... Բայց բնաւ չէր անցներ մտքէս թէ գորտը կրնայ իր ջրհորը թողուլ և ետեւէս գալ... Բայց եկեր կեցեր է դրան առջեւ և կ'ուզէ քովս գալ:

Գորտը սակայն, կը ճանկռտէր դուռը և կը կանչէր.

Շարմաղ աղջիկ, դուռը բաց
մոռցա՞ր, ի՞նչ ես խոստացած

յիշէ՛, ջրհորն անյատակ,
գրնդակը ոսկի, անապակ,
անկումն անոր՝ ջրին մէջ,
արցունքդ աղի, լացդ անվերջ:

Ագնիւ սրբորին չի վայլեր
ուխտն ու խոստումը դրժել,
խօսք ես տուած, կատարէ՛,
եթէ սիրտդ արդար է:

Շարմաղ աղջիկ, դուռը բաց
մոռցա՞ր, ի՞նչ ես խոստացած:

— Քանի որ խօսք ես տուած գնա՛, բա՛ց դուռը, ըսաւ թագաւորը աղջկան:

Աղջիկը կ'երթայ դուռը կը բանայ: Գորտը հոփ, հոփ ցատկելով ներս կը մտնէ և աթոռին մօտենալով կը կանչէ.

— Վեր վերցուր և քովդ նստեցուր զիս:

Աղջիկը մտքին մէջէն շատ կը նեղանայ, կը վարանի պահ մը, բայց որովհետեւ թագաւորը պատուիրած է որ ընէ գորտին բոլոր ըսածները, որով աղջիկը վեր կ'առնէ գորտը, կը նստեցնէ աթոռին վրայ: Բայց հազիւ այդ բանը ըրած, գորտը կը պահանջէ որ մօտեցնէ ոսկիէ պնակը որպէսզի ուտեն միասին, կը հնազանդի խեղճ աղջիկը և կը մօտեցնէ պնակը:

Գորտը, ուտել, խմելէ կշտանալէ վերջ կ'ուզէ որ աղջիկը իր ննջասենեակը տանի զինքը որպէսզի միասին քնանան միեւնոյն անկողինն մէջ: Աղջիկը այլեւս չկրնալով հանդուրժել կ'սկսի լալ. ինքը որ չէր ուզեր նոյնիսկ զպիլ պաղ և լարծուն գորտին, պժգալով անկից՝ հիմա պէտք էր տանել և պառկեցնել զայն իր գեղեցիկ և մաքուր անկողինին մէջ: Ճար չի կար սակայն, հայրը առաջուրնէ աւելի կը բարկանար: «Պէտք չէ արհամարել ա՛յն, որ նեղ օրիդ օգնած է քեզի» կ'ըսէր թագաւորը:

Աղջիկը ստիպուած, երկու մատով գորտին մէջքէն բռնելով կը տանի ննջարան ու կը դնէ անկիւն մը: Բայց եկուր տես որ գորտը չի բաւականանար ասով, աղջիկը հազիւ անկողին մտած՝ գորտը ցատկելով ցատկելով կը մօտենայ մահճակալին և կը սկսի խօսիլ ճրգտալով, թէ.

— «Ես ալ յոգնած եմ... ես ալ քուն ունիմ, զիս ալ չպառկեցնեն քեզի հետ...»

Այնպէս մը կ'ըսէ որ աղջկան սիրտը կը շարժի,

և բռնելով կը դնէ անկողինն վրայ: Հազիւ թէ անկողինն մտած, գորտին մօրթը կը պայթի և մէջէն գեղեցիկ երիտասարդ մը կ'եղնէ դուրս ու կը նստի աղջրկան քով: Կը նստի և կը պատմէ՝ զարմացած աղջրկան՝ թէ ինքը թագաւորի մը տղան է եղբր, չար կախարդը գորտ է դարձուցեր զինքը, հիմա ընդունուելով աղջիկէն կրկին առեր է իր մարդկային կերպարանքը:

Աղջիկն ու երիտասարդը ուրախացած կ'երթան թագաւորին քով և կը պատմեն բոլորը, թագաւորն ալ ուրախացած մեծ հարսանիք սարքելով կը պսակէ զանոնք:

Հարսանիքէն յետոյ, նորապսակները կը պատրաստուին երթալ թագաւորին տղուն հայրենիքը: Առաւօտուն կանուխ պալատին դրան առջեւ կը կենայ ութը ձիերով լծուած կառք մը. ձիերուն գլուխները զարդարուած էին ճերմակ ջայլամի փետուրներով, կառքին կազմածները ամբողջ ոսկեղէն, իսկ կառքին ետեւը կեցած՝ թագաւորի տղուն հին ծառան հաւատարիմ Օհանը: Ու այդպէս իր հաւատարիմ Օհանը ետեւը, դեռատի հարսը քովը, թագաւորի տղան կը սլանայ դէպի հայրենիք:

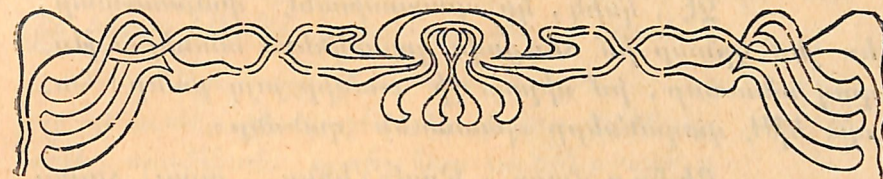
Շատ կ'երթան թէ քիչ, մէկ մ'ալ յանկարծ ճամբուն մէջ ձայն մը կու գայ ականջին, կը կարծէ թէ բան մը կոտորուեցաւ կառքին ետեւը, որով ետ կը դառնայ և կը հարցնէ Օհանին. — Կոտորեցա՞ւ արդեօք կառքը:

Հոգ մի ըներ, բան չի կայ,
սրտիս կապն էր անիկա,
շղթան երկաթ ամրահիւս
որ պայթեցաւ այս պահուս:

Այն օրն եկաւ գլխուս ձիւն
երբ գորտ դարձար լրպրծուն,
սիրտս ուժգին կապեցին,
և զիս թողին առանձին:

Փառք Աստուծոյ, ալ հիմա
այդ ամուր շրջման չի կայ,
ազատուած և երջանիկ,
պիտի հասնիմ հայրենիք:

Եւ կը սուրար, չորս զոյգ ձիերով լծուած կառքը
դէպի մայր երկիր, անոր կարօտին տանելով երջանիկ
զոյգն ու երջանկացած Օհանը:

ՀԵՆՁԵԼՆ ՈՒ ԳՐԵՏԵԼԸ

Մեծ անտառի մը եզերքը կ'ապրէին աղքատ
փայտահատ մը ու իր կինը: Երկու զաւակներ ունէին,
մէկը մանչ՝ Հենգել անուանով, իսկ միւսը աղջիկ՝ Գրե-
տել անուանով:

Արդէն չքաւոր էին անոնք, իսկ երբ սղութիւն
ըլլար աւելի կը նեղուէին և չէին կրնար ճարել նոյ-
նիսկ իրենց օրուան հացը:

Օր մըն ալ, փայտահատը, անկողնին մէջ պառ-
կած ատեն կը մտածէ կը մտածէ, մտահոգութենէն
ստղին անդին կը դառնայ, և վերջապէս կ'ըսէ կնոջը:

— Ինչպէ՞ս պէտք է ընենք, կնի՛կ. բան մը
չունինք բնաւ, ի՞նչով պիտի պահենք այս տղաքը:

— Ես կ'ըսեմ որ, պատասխանեց կինը, առտուն
մութնու լուսուն տղաքը առնենք անտառին խորը
տանինք, կրակ վառենք հոն, տղոցը ձեռքը մէյմէկ
կտոր հաց տանք, յետոյ այնտեղ թողլով զանոնք, մենք
գանք մեր գործին: Տղաքը ճամբան չեն կրնար գըտ-
նել, կը կորսուին և մենք ալ կ'ազատինք:

— Չէ՛, կնիկ, կը պատասխանէ փայտահատը, ես չեմ՝ կընար իմ ձեռքովս զաւակներս տանիլ ու թողուլ անտառը, իմ սիրտս չի տանիր այդ բանը, հապա եթէ գազանները պատառեն զանոնք:

— Յիմա՛ր մարդ, կ'ըսէ կինը, ըլլայ չըլլայ չորսա ալ պիտի մեռնինք սովէն, այն ատեն գնա՛ տախտակ տաշէ դագաղներու համար... Ու հանգիստ չի ձգեր մարդը մինչեւ որ կը համոզէ զայն:

— Բայց կը մեղքնամ խեղճ տղաքը, կ'ըսէ փայտահատը կնոջ հետ համաձայնելէն յետոյ: Իսկ տղաքը որոնք անբուն մնացած էին անօթութենէն՝ կը լսեն իրենց խորթ մօրը ըսածները:

Գրետելը, դառն կերպով լալով, կ'ըսէ Հենգելին՝

— Կորած ենք մենք, Հենգել:

— Չայն մի հաներ, Գրետել, կ'ըսէ Հենգելը, հոգդ մի ընել, ես գիտեմ ասոր ճարը:

Եւ ահա, մեծերուն քունը տանելուն պէս, Հենգելը կ'ելլէ կը հագուի, դուռը կը բանայ կամաց մը և կը սպրդի փողոց: Լուսինը պայծառ կերպով կը լուսաւորէր իրենց տան առջեւ ցրուած խիճերը որոնք արծաթ գրամի նման կը փայլէին լուսնին տակ: Հենգելը կը ծռի ու որքան որ կարելի է իր գրպանը կը լեցնէ այդ քարերով, յետոյ տուն վերադառնալով կ'ըսէ Գրետելին:

— Հանգիստ եղիր, քոյրիկ: Քնացի՛ր, Աստուած կը պահէ մեզ, ըսելով նորէն կը պառկի անկողինը:

Առտուն, լոյսը բացուածին պէս, խորթ մայրը կու գայ կ'արթնցնէ տղաքը:

— Շուտ ելէք, ծոյլե՛ր, պատրաստուեցէք որ

անտառը երթանք փայտ բերելու: Յետոյ ամէն մէկին ձեռքը մէյմէկ կտոր հաց տալով կ'ըսէ.

— Սյս հացը կէսօրուան ճաշին համար է, չըլլայ որ ուտէք կէսօր չեղած, ետքը կը մնաք առանց հացի, որովհետեւ ուրիշ հաց չունինք այլեւս:

Գրետելը գրպանը կը դնէ հացերը, որովհետեւ Հենգելին գրպանները բերնէ բերան լեցուած էին քարերով: Յետոյ միասին կ'երթան դէպի անտառ:

Քիչ մը առաջանալէն յետոյ Հենգելը կը կենայ և կը նայի ետին՝ դէպի իրենց խրճիթը, և այսպէս հետզհետէ ամէն քսան քայլափոխին ետ մնալով կը շարունակէ դիտել բացուած տեղը, միշտ ետին դառնալով:

— Հենգել, ինչո՞ւ այդպէս կը կենաս, կը կենաս ետիդ կը նայիս, յօրանջելու ժամանակ չէ, երեք-ցուր քիչ մը ոտքերդ, աճապարէ:

— Մեր ճերմակ կատուն կը դիտեմ, հա՛յրիկ, այնտեղ տանիքին վրայ նստած կարծես թէ վերջին «մնաս բարով»ը կ'ըսէ մեզի: Խորթ մայրը, կը կտրէ անմիջապէս ըսելով.— Մեր կատուն չէ անիկա, ապո՛ւշ, տանիքին վրայի ճերմակ ծխնելոյցն է որ կը փայլի արեւուն տակ: Հենգելին մտքէն անգամ չէր անցներ տանիքին նայելը, ան ետ կը դառնար, իր գրպանի ճերմակ քարերը ցանելու համար ճամբուն վրայ:

Անտառին խորը համեմունտն պէս՝ կ'ըսէ հայրը.

— Հիմա փայտ հաւաքեցէք, տղաք, որ կրակ վառեմ ու տաքնաք: Երկու տղաք փայտի կտորներ ու ցախեր հաւաքելով կը դիզեն, հայրը կը բռնկցնէ փայտակոյտը ուրկից վեր կը բարձրանայ բոցը: Խորթ

մայրը ձեռքերը կրակին մօտեցնելով իրարու շփելէ վերջ կ'ըսէ փոքրիկներուն .

— Դուք կրակին քովը պառկեցէք հանգստացէք , մենք ալ երթանք քիչ մը անդին փայտ կտրենք , յետոյ գանք ձեզ անոնք ու միասին երթանք տուն :

Հենգելն ու Գրետելը կը նստին կրակին քովը , իրենց գրպաններու հացի կտորները կ'ուտեն : Հեռուէն եկող կացինի ձայնը կ'ապահովցնէ իրենք զիրենք թէ հայրերնին այն կողմերը փայտ կը կտրէ , մինչդեռ կացինի ձայն չէր եկածը , այլ այն կոճղին որ փայտահատը կախած էր ծառէն որպէսզի հովէն երեւալով ծառին զարնուի և տապարով փայտ կտրելու ձայնի տպաւորութիւնը տայ լսողին : Ուտը դաքը այսպէս երկար ատեն նայելէ վերջ յոգնութենէն ինքնաբերաբար կը գոցուի աչքերնին և կը մըտնեն խորունկ քունի մէջ :

Մէկ մըն ալ կ'արթննան կը տեսնեն որ խաւար գիշեր է եղած :

— Ինչպէ՞ս պէտք է դուրս ելնենք այս անտառէն , Հենգել , կը հարցնէ Գրետելը սարսափած :

Հենգելը սիրտ կու տայ ըսելով . — Կեցիր քիչ մը հիմա լուսինը կ'ելնէ և մենք անոր լոյսով կը տեսնենք ճամբանիս :

Լուսինը ցաթածին պէս Հենգելը քրոջը ձեռքը բռնելով կ'երթայ ուշադիր իր ցանած քարերուն ուրոնք արծաթ գրամներու պէս պսպղալով ցոյց կու տային տանը ճամբան :

Այսպէս ամբողջ գիշերը քալելով լուսաբացին կը հասնին իրենց տունը : Դուռը կը գարնեն , խորթ մայրը կը բանայ՝ զարմանալով թէ ինչպէ՞ս է եղեր որ գիշերով այդ երկու մանուկները կրցեր են գտնել

տանը ճամբան , և տղաքը ներս առնելով կ'ըսէ առնոց . — Այս որչա՞փ քնացեր էք անտառին մէջ , անպիտաններ , մենք ալ կարծեցինք որ դուք չէք ուզեր գալ տուն :

Իսկ հայրը կ'ուրախանայ , որովհետեւ սիրտը կը ճմլուէր իր զաւակները միս մինակնին անտառը մնացած ըլլալուն համար :

Քիչ մը ժամանակ անցնելէն յետոյ նորէն սով կը տիրէ այնտեղ , և նորէն տղաքը կը լսեն գիշեր մը իրենց մօր ըսածները , թէ — Մարդ Աստուծոյ , ունեցածնիս չունեցածնիս կերանք , կէս հաց միայն մնաց , իսկ երբ ան ալ հատնի՝ մեռած ենք այլեւս : Ճար չի կայ , պէտք է հեռացնենք այս տղաքը տունէն : Տանինք անտառը , այս անգամ աւելի խորը որպէսզի ճամբայ չգտնեն և չգան :

Այս խօսքերը քարի պէս կը ճնշեն հօրը սիրտը , կը մտածէ , կ'ուզէ իր կերած պատառ մը հացէն միշտ բաժին հանել զաւակներուն : Բայց կինը հայհոյանք ու նախատինք կը թափէ երկանը գլխուն և կը ստիպէ որ անպատճառ հեռացնէ տունէն այդ փոքրիկները : Որովհետեւ անգամ մը այբն ըսած է բենն ալ պիտի ըսէ անպատճառ , և որովհետեւ անգամ մը հնազանդած էր կնոջ այլեւս նոյն բանը ընելէ ուրիշ ճամբայ չունէր խեղճ մարդը :

Բայց եկուր տես որ տղաքը արթուն են եղեր և այս բոլոր խօսակցութիւնները կը լսեն եղեր : Հագիւ թէ կը քնանան մեծերը , Հենգելը անկողնէն կ'ելնէ , կ'ուզէ առաջուան պէս երթալ դուռու և գրպանները լեցնել ճերմակ խիճերով բայց , այս անգամ խորթ մայրը դուռը կղպած ըլլալուն համար չի կրնար դուրս ելնել , սակայն չի յուսահատիր բնաւ և

կ'աշխատի ամէն կերպով սիրտ տալ իր փոքրիկ քրոջը :

— Մի՛ լար , սիրելի Գրետել , հոգդ մի՛ ընել , քնացի՛ր հանգիստ , Աստուած ողորմած է և մեզ չի կորսնցնել բնաւ :

Նորէն անցեալ անգամուան պէս խորթ մայրը առտուն շատ կանուխ կու գայ կ'արթնցնէ տղաքը , ամէն մէկուն մէյմէկ պատառ հաց կու տայ՝ այս անգամ աւելի քիչ : Դէպի անտառ գացած միջոցին Հենգելը շարունակ կը փսորէ իր գրպանի հացը , միշտ ետ ետ մնալով կը ցանէ անցած ճամբուն վրայ :

Հայրը նկատելով Հենգելի ետ մնալները կ'ստիպէ զայն որ շուտ քալէ քիչ մը :

— Ես իմ ճերմակ աղաւնիս կը դիտեմ , հայրիկ , նայէ՛ , մեր տանիքին վրայ նստած կարծես թէ բաւել կու տաւ մեզի :

— Յիմա՛ր , կը կանչէ մայրը , քու աղաւնիդ չէ բնաւ ան , չե՞ս տեսներ ճերմակ ծիւնելոյզն է որ կը փայլի այդպէս արեւին տակ :

Իսկ Հենգելը այդ միջոցին շարունակ ճամբուն վրայ կը թափէ իր գրպանի փշրանքները :

Փայտահատն ու կինը տղաքը կը տանին անտառը այնպիսի խորունկ տեղ մը ուր չէին մտած բնաւ , հոն ալ կրակ կը վառեն և խորթ մայրը կ'ըսէ տղոց .

— Դուք նստեցէ՛ք այստեղ , և եթէ քուններնիդ գայ քնացէ՛ք տաքուկ կրակին քով , մենք ալ աւելի անդին երթանք փայտ հաւաքենք , իրիկունը երբ գործերնիս վերջանայ կու գանք կ'առնենք ձեզ և կ'երթանք տուն :

Ճաշի ատեն Գրետելը իր հացին կտորը կը բաժնէ Հենգելի հետ , որովհետեւ Հենգելը իր հացը փսորելով ճամբուն վրայ ցանած ըլլալուն համար հաց չունէր այլեւս : Կ'ուտեն , յետոյ իրարու փաթթուած կը քնանան կրակին քով ի վեր : Իրիկուն կ'ըլլայ բայց ոչ մէկը չի գար տղաքը տանելու : Կ'արթնան կէս գիշերին , Գրետելը կ'սկսի վախէն լալ ու դողալ իր եղբոր փաթթուելով , բայց Հենգելը շարունակ կը խրախուսէ և սիրտ կու տայ իր քրոջ :

— Անուշիկ Գրետել , մի վախնար , սպասէ մինչեւ որ լուսինը ելնէ , այն ատեն կ'երեւան ճամբուն վրայ ցանած հացի փշրանքները մենք զանոնք տեսնելով տեսնելով կը գտնենք մեր տունը :

Լուսինը ցաթածին պէս ճամբայ կ'ելնեն տղաքը դէպի տուն , բայց ո՛րեւէ փշրանք չեն տեսներ ճամբաներուն վրայ , ցորեկին թռչունները կերեր են բոլորը :

Հենգելը տեսնելով իր քրոջը սարսափը կը քաջալերէ զայն շարունակ ըսելով .

— Ինչ որ ալ ըլլայ կը գտնենք ճամբան , մի վախնար բնաւ , քանի որ հետզ եմ ես . . . :

Բայց ինչքան որ կը ճգնին չեն կրնար գտնել ճամբան , կը թափառին գիշերը մինչեւ լոյս , յետոյ հետեւեալ օրը առտունէ մինչեւ իրիկուն առդին կ'իյնան անդին կ'իյնան չեն կրնար դուրս ելնել անտառէն , սաստիկ կ'անօթենան , մորենիներուն վրայէն մորմ հաւաքելով կ'ուտեն : Կը քալեն կը քալեն , ոտքերնին կը թմրի յոգնութենէն որով ծառի մը տակ պառկելով կը քնանան : Նորէն գիշեր և նորէն առտու կ'ըլլայ , կ'ելնեն ու կը քալեն բայց քանի երթան աւելի կը խորասուզուին անտառին մէջ և

պիտի կորսուէին ապահովաբար եթէ մէկը օգնութեան չհասնէր իրենց :

Կէս օրին, ծառի մը ճիւղին վրայ կը տեսնեն ճերմակ սիրուն թռչուն մը : Այս թռչունը այնքան սիրուն, այնքան քաղցր կ'երգեր որ տղաքը հմայուած կը կենան մտիկ կընեն այդ երգը զմայլանքով : Երգը աւարտած չաւարտած թռչունը կը թռի և աղոց քովէն անդին ուրիշ ծառի մը կը թառի անմիջապէս, տղաքը կ'երթան թռչունին թառած ծառին քով, ան տեղ կը փոխէ շարունակ, տղաքն ալ ետեւէն, մինչեւ որ կը հասնին տնակի մը քով : Թռչունը այս անգամ կը թառի տնակին վրայ իսկ տղաքը կը մօտենան տնակին և կը տեսնեն որ ամբողջովին հացէ շինուած է այդ փոքրիկ տունը, տանիքը՝ կարկանդակէ, իսկ պատուհանները՝ թափանցիկ շաքարէ :

— Այս լաւ եղաւ, Գրետել, կ'ըսէ Հենզելը, լաւ մը կ'ուտենք, ես տանիքէն կ'ուտամ դուն ալ պատուհանէն :

Ու Հենզելը կ'երկնայ դէպի վեր, կտոր մը կը փրցնէ տանիքէն, Գրետելն ալ կը ծռի և կ'սկսի ուտել պատուհանի շաքարի ասպակին, յանկարծ սուր ձայն մը կու գայ ներսէն :

— Կը՛րծ, կը՛րծ, կը՛րծ, խը՛ղ, խը՛ղ, խը՛ղ .

«Ո՞վ է այս տունս կրծողը» :

Տղաքը կը պատասխանեն. —

Ուժեղ հովն է որ այսպէս

կը փրցնէ կտորներ

իր մատներով մշտերեր :

Շարաճրճի հովն է ան՝

անհանդարտ ու անպիտան,

որ կը շարժէ ամէն հեղ

ինչ որ գտնէ վարն այստեղ :

Ու առանց կարեւորութիւն տալու տղաքը կը շարունակեն ուտել : Հենզելին այնքան համով էր եկած տանիքը որ մեծ կտոր մը փրցնելով կ'ուտէր իսկ Գրետելը ամբողջ ասպակի մը լմցնելու վրայ էր :

Մէկ մ'ալ յանկարծ դռները կը բացուին և ծերածեր պառաւ կին մը դուրս կ'ելնէ իր գաւազանին կռթնած : Հենզելն ու Գրետելը այնքան կը վախնան ու կը սարսափին որ ձեռքերնէն վար կը ձգեն իրենց պատառները . իսկ պառաւը կը յառաջանայ գլուխը երերցնելով :

— Վա՛յ, աղուոր տղաք, ով է բերեր ձեզ այստեղ : Ներս եկէք, քովս եկէք, բան չեմ ըներ ձեզի, մի՛ վախնաք :

Կ'ըսէ ու ձեռքերնէն բռնած կը տանի մանուկները : Ներսը սեղան պատրաստելով նախաճաշ կու տայ անոնց, կաթ, շաքարով շինուած հաց, խնձոր, ընկոյզ, ինչե՛ր, ինչե՛ր : Յետոյ երկու անկողին կը ձգէ, մաքուր, ճերմակ : Հենզելն ու Գրետելը կը պառկին, կարծես թէ դրախտին մէջն են պառկած :

Դուն մի ըսեր այս բարի և քաղցր ձեւացող պառաւը չար կախարդ մըն է եղեր որ ամէն կերպով աղոցը հետեւեր, զանոնք իրեն քաշեր, և դիտմամբ հացէ տուն է շիներ որ գրաւէ տղաքը դիւրութիւնով, իսկ ո՛ւրէ տղայ անգամ մը իր ճանկը ձգելէն վերջ, կ'սպաննէ, կ'եփէ, և կը լափէ եղեր, ահա ասոր համար է եղեր իր ուրախութիւնը :

Կախարդներուն աչքերը կարմիր կ'ըլլան և չեն կրնար տեսնել հեռուները՝ գիշատիչ գաղաններուն պէս : Ասոր փոխարէն չափազանց հոտառու ըլլալով

հեռուներէն կ'առնէն անցնող մարդոց հոտը: Երբ Հենգելն ու Գրետելը կը պտտին անոր տնակին քովերը կախարդը անոնց հոտն առնելով կ'ըսէ ինքն իրեն չարախենդ ծիծաղով.

— Է՛ս ասոնք ալ ինկան ճանկս, ալ աղատելիք չունին ձեռքէս:

Առտուանց մութն ու լուսուն, չար կախարդը, տղոցմէն առաջ կը ցափէ կ'եղնէ անկողնէն և երբ կը տեսնէ զանոնք այնպէս խաղաղ քնացած՝ լեցուն ու վարդագոյն այտերով, կը մոլտայ ինքն իրեն.

— Օ՛խ, ի՜նչ անուշ պատառներ են...:

Իր ոսկրոտ ձեռքերով կը բռնէ Հենգելը և քաշելով կը տանի կը ձգէ հաւնոցը, դուռը կը գոցէ, թողլով որ պտույտ ան որքան ուզէ: Յետոյ կ'երթայ Գրետելին, կը հրէ կը հրմշտկէ, իր խռպոտ ձայնով կանչելով.

— Ի՜նչ ես պառկեր, ծոյլ աղջիկ, շուտ ելի՛ր գնա ջուր բեր և եղբորդ համար համով բան մը եփէ: Որսը հաւնոցն եմ դրեր պէտք է կերակրել որ լաւ մը գիրնայ և ուտեմ զայն համով համով...:

Գրետելը լալ կ'ուզէ, բայց անօգուտ է լալը որով առանց ձայնի կը կատարէ պառաւին հրամանները, ու կ'սկսին համով կերակուրներ եփել Հենգելին համար: Պառաւը այդ լաւ կերակուրները Հենգելին տալէ յետոյ Գրետելին ալ բաժին կը հանէր չոր ոսկորներ միայն:

Ամէն առտու պառաւը հաւնոցին դրան առջեւ կենալով կը կանչէ տղան.

— Հենգել, մատդ այս կողմ երկնցուր, տեսնեմ գիրցեր ես թէ չէ:

Հենգելը մատին տեղ ոսկոր մը կ'երկնցնէր միշտ պառաւին, իսկ պառաւը լաւ չտեսնելուն համար չէր կրնար հասկնալ և կը դարմանար թէ ինչու չէ գիրցած Հենգելը:

Այսպէս չորս շաբաթ կ'անցնի բայց Հենգելը կը մնայ միշտ նիհար, չոր ոսկոր, պառաւին համբուրութիւնը կը հատնի և չուգեր այլեւս սպասել:

— Գրետել, գնա ջուր բեր ինչ կ'ըլլայ, թող ըլլայ, կ'ուզէ գիրցած ըլլայ կ'ուզէ նիհարցած, այլեւս վաղը եփեմ ուտեմ պիտի:

Գրետեւը այնքան կը մտահոգուի, այնքան որ ջուր բերած ատենը իր արցունքները կը հոսին այդ ջուրին նման:

— Ողորմած Աստուած, դուն օգնութեան հասնիս մեզի, կը կանչէ խեղճ աղջիկը: Երանի՜ թէ անտառին մէջ գազանները բզգտէին մեզ, գոնէ ես և եղբայրս միասին կը մեռնէինք:

— Պարապ տեղը սիրտդ մի հատցներ, կ'ըսէ պառաւը, փրկութիւն չի կայ այլեւս, որոշումս որոշում է, ուտեմ պիտի դայն:

Աստուծոն կանուխ Գրետեւը պէտք էր ելնէր, պղինձը տեղաւորէր եռոտանիին վրայ, ջուր լեցնէր պղնձին մէջ և կրակ վառէր տակը:

— Ամէնէն առաջ խմորը թրելու է, ես արդէն ալիւրը շաղուած և վառած եմ փուռը, կ'ըսէ պառաւը և խեղճ Գրետեւը փռան առջեւ կեցնելով, դէպի բոցավառ փռան բերանը կը հրէ դայն:

— Մտի՛ր, կ'ըսէ, գնա տեսի՛ր, փայտերը լաւ շարուած են, լաւ կը վառին, խմորը գնաւելու ժամանակը եկած է՝ թէ չէ:

Կ'ուզէ որ Գրետեւը ծռի դիտելու համար փռան մէջը որպէսզի անմիջապէս դէպի ներս հրէ դայն, գոցէ կափարիչը և լաւ մը խորովելէ վերջ հանէ և ուտէ:

— Չեմ գիտեր ներս մտնելուն ձեւը, ինչպէս ընելու է...:

— Այդչա՞փն ալչես գիտեր, յիմա՛ր, ըսելով կը բարկանայ պառաւը և ներս մտնելու ձեւը սորվեցնել փորձելու համար կը մօտենայ փռան, գլուխը կը մօտեցնէ անոր բերնին, նոյնիսկ ներս կը խորթ գլու-

խը և կ'ուղղուի դէպի առաջ փորձով հասկցնելու համար աղջկան թէ շատ դիւրին է ներս մտնելը: Բայց այդ միջոցին Գրետեւը այնպէս մը կը հրէ պառաւին ներս որ կախարդը բերանքս ի վար կ'իյնայ փուռին մէջ, փոքրիկ աղջիկը անմիջապէս կը գոցէ կափարիչը և լաւ մը կամրացնէ ետեւէն:

Պառաւը կ'ոռնայ ներսէն, ինչպէ՛ս կ'ոռնայ... բայց Գրետեւը կը վազէ Հենդելի քով, հաւնոցին դուռը կը բանայ և կը պոռայ:

— Հենդել՛, Հենդել՛, ագատեցանք, լմացաւ չար պառաւը...:

Դուռը բացուելուն պէս, վանդակին մէջ բանտարկուած թռչունին նման դուռս կը ցատկէ Հենդել: Քոյր ու եղբայր այնքան կ'ուրախանան այնքան որ իրարու վզի փաթթուած կը համբուրեն զիրար ու կը ցատկըտեն զուարթագին, յետոյ կ'երթան կը մտնեն պառաւին տնակը և կը տեսնեն որ այդ տնակը լեցուն է՝ թանկագին քարերով և մարգարիտներով լեցուած մետաղներով:

— Ասոնք մեր տան առջեւի խիճերէն աւելի լաւ են կ'ըսէ Հենդել ու գրպանները կը լեցնէ ու կը լեցնէ անոնցմէ, իսկ Գրետեւը կ'ըսէ:

— Ես ալ կ'ուզեմ բան մը տանիլ տուն, և ան ալ կ'սկսի բերնէ բերան լեցնել իր գոգնոցը արթանկագին քարերով:

— Ալ երթանք, հեռանանք այս կախարդուած անտառէն... կ'ըսեն իրարու քոյր ու եղբայր:

Քիչ մը քալելէ վերջ կը հասնին գետակ մը:

— Հիմա ինչպէս պիտի անցնինք այս ջրէն կ'ըսէ Հենդել, ոչ անցք ունի ոչ ալ կամուրջ:

— Նաւակ մը ըլլար գոնէ, կ'առարկէ Գրետել:
Ահա ճերմակ բադ մը, թերեւս օգնէ մեզի և միւս
կողմը անցնէ, ըսելով կը կանչէ աղջնակը:

Բադի՛կ, բադի՛կ, սիրուն ու վէս
որ կը սահիս երազի պէս
ջրին վրայ ականակիտ,
փետուրներով փայլուն մարգրիտ:

Մի՛ պահեր հոտ եղէգին տակ
գլուխդ աղուոր ձիւնասպիտակ,
լողա՛, եկուր եկուր, դէպ մեզ,
շոյենք, սիրենք նապանքդ հեզ:

Եկու՛ր, տու՛ր մեզ գետին յանկոյս
շուարած ենք, անտէր անյոյս:
Դուն շատ ազնիւ ու բարի ես
խնդրանքներնիս կը կատարես:

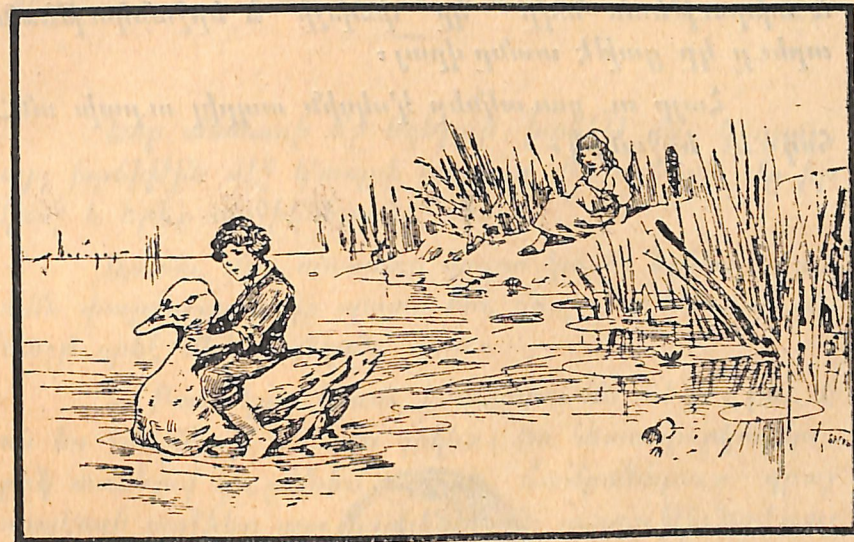
Սիրտդ ալ հարկաւ փետուրիդ պէս
անբիծ է միշտ, բարի ու վէս:
մենք կախարդէն փրկուածներ
չի թափառինք անտուն անտէր:

Սարսափ կտուց, մեզի եկուր,
թաթիկներդ շարժէ ամուր,
եկու՛ր, ա՛ռ մեզ, ու աղատէ
չար փորձանքէ մութ անտառէ:

Բադը կը մօտենայ գետափը, Հենգելը կը նրս-
տի բադին մէջքը և քոյրն ալ կը հրաւիրէ քովը որ
գայ նստի բադին գաւակը:

— Ձէ՛, կը պատասխանէ Գրետել, բադը չի
կրնար տանիլ երկուքիս ծանրութիւնը, թող գատ գատ
տանի մեզ:

Բարի թռչունը կը կատարէ տղոց կամքը և եր-
կուքն ալ մէկիկ մէկիկ կը տանի գետին միւս ափը:

Ձուրը անցնելէն յետոյ բաւական քալելէ վերջ
անտառը հետզհետէ ծանօթ կ'երեւայ իրենց ու վեր-
ջապէս կը նշմարեն իրենց հօրենական տունը: Բայց
հազիւ տեսած իրենց սիրելի օճախը կ'սկսին վազել
կըցածնուն չափ և տունէն ներս մտնելով կը փաթ-
թուին իրենց հօր վզին ու ջերմ համբոյրներով և քաղ-
ցրիկ շունչերով կ'ողողեն զայն:

Տղոց բացակայութեան ատեն հանգիստ ժամ մը
չէր ունեցած հայրը, իսկ խորթ մայրը մեռեր էր ար-
դէն:

Գրետելը գոգնոցը բանալով հօրը առջեւ կը
թափէ բերած մարգարիտներն ու թանկագին քարերը,
այնպէս որ ամբողջ տան գետինը կը լեցուի հարստու-
թիւնով, միւս կողմէն ալ Հենգելը բուռ բուռ գրպա-
նէն հանելով հոն գետինը կը լեցնէ իրեն բերածները:

Տունը կը հարստանայ, տունը կը պայծառանայ, սուգն ու հոգը կը փարատին, թշուառութեան և տխրութեան հովը կը փախչի և երջանկութեան արեւը կը ցաթէ տանը վրայ:

Հայր ու զաւակներ կ'սկսին ապրիլ ուրախ անհոգ և երջանիկ:

ԱՆՏԱՌԻՆ ՏՆԱԿԸ

Խոր անտառի մը եզերքը խրճիթ մը կ'ըլլայ, այդ խրճիթին մէջ կ'ապրի աղքատ փայտահատ մը իր կնոջ և երեք աղջիկներուն հետ:

Առտու մը, անտառը փայտ կտրել երթալու ատեն փայտահարը կը պատուիրէ կնոջը որ կէս օրուան ճաշը զրկէ մեծ աղջկան հետ:

— Բաւական հեռու է այսօրուան տեղս, լաւ է որ ես հոն մնամ և ճաշս զրկես: Ես հետս պարկով կորեկ առնելով կը ցանեմ անցած ճամբաներուս վրայ որպէսզի աղջիկը այդ կորեկներուն ուղղութիւնով գայ գտնէ զիս:

Կը համաձայնին, փայտահատը կ'երթայ իր գործին: Կէսօրուան մօտ մեծ աղջիկը կերակուրը առնելով ճամբայ կ'ելնէ: Դժբաղդաբար սակայն, ծիտերը արտուտներն ու սարեակները կերեր հատցուցեր են հօրը ցանած կորեկները, որով աղջիկը կը կորսնցնէ ճամբան: Կ'երթայ, կ'երթայ, հետզհետէ աւելի կը մոլորի, ամէն կողմ խիտ ծառեր, անձանօթ տեղեր: Կը մթնէ, բուերն և գիշերահաւերը լեզու կ'ելնեն և խեղճ աղջիկը կ'սկսի վախնալ:

Թուփերն ու ճիւղերը ճղելով գացած միջոցին հեռուէն՝ վառուած կրակի մը լոյսը նշմարելով կ'ուղղուի անոր կողմը:

— Քանի որ կրակ կը վառի, ուրեմն մարդիկ կ'ապրին հոն, կ'երթամ գեշերը կ'անցնեմ ապահով, իսկ առտուանց՝ Տէրն ողորմած է:

Կ'ըսէ, կ'երթայ կը հասնի անակի մը քով և կը
զարնէ դուռը:

Դուռը կը բացուի, աղջիկը ներս մտնելով կը
տեսնէ ծերունի մը նստած՝ գլուխը կախ, ճերմակ
մօրուքը մինչեւ գետին: Իսկ քիչ մը անդին գէր կով
մը, փայլուն փետուրներով հաւ մը և գեղեցիկ աք-
լոր մը:

Աղջիկը ծերունիին կը պատմէ թէ ինչպէս
կորսնցուցած է ճամբան, ու մոլորած՝ անտառին մէջ,
և կը խնդրէ որ գիշերուան տեղ մը տայ իրեն:

Ծերունին իր կենդանիներուն դիմելով կը
հարցնէ.

Հաւի՛կ, փայլուն փետուրով
եւ սիրական նաշխուն կով,
ա՛քլոր, ձայնով քաջոլոր,
ի՞նչ պատասխան տանք ասոր:

Կենդանիները կը պատասխանեն միասին. —

Լա՛ւ, կ'ընդունինք:

Այն ատեն ծերունին կ'ըսէ աղջկան.

— Հրամմէ, մեր աչքին վրայ տեղ ունիս, սի-
րուն աղջիկ, մեր դուռը բաց է և տունը՝ լեցուն:
Հրամմէ մօտեցիր կրակին և քեզի համար պատրաստ
ինչ կերակուր որ կ'ուզես:

Աղջիկը խոհանոց մտնելով ամէն բան կը գտնէ
հոն առատ-առատ: Լաւ ընթրիք կը պատրաստէ, սե-
ղանը կը սարքէ, ծերունին կը հրամցնէ, և երկուքը
միասին կ'ուտեն, կը խմեն և կը կշտանան: Յետոյ
սեղանը կը հաւաքէ, կը մաքրէ և կուշտ ու կուռ
կ'ուզէ քնանալ:

— Յոգնած եմ բոլորովին, քունը կը վաղէ
աչքերէս, տեղ մը ցոյց տուէք որ քնանամ, կը
խնդրէ աղջիկը ծերունիէն:

Կովը, հաւն ու աքլորը լսելով աղջկան այս
խօսքերը կը պատասխանեն անոր.

Լաւ մը կերար, ու կուշտ ես,
չը յիշեցիր բընաւ մեզ.
Կ'ընա՛, պառկէ՛, ո՛ւր կ'ուզես,
ալ պէտք չունինք հոգալ քեզ:

Այն ատեն ծերունին կ'ըսէ աղջկան.

— Վեր ելի՛ր, սանդուխին գլուխը սենեակ մը
կայ, այդ սենեակին մէջ երկու անկողին կայ, պատ-
րաստէ անկողինները, յետոյ ես ալ կու գամ ու
կը քնանանք:

Աղջիկը վեր կ'երնէ, անկողինը կը ձգէ և ա-
ռանց ծերունիին սպասելու կը պառկի ու կը քնա-
նայ: Քիչ մը վերջ ծերունին կու գայ, մօմի մը լոյ-
սով կը նայի աղջկան ու կ'երեքցնէ իր գլուխը խոր-
հրդաւոր կերպով: Գիշերը, աղջկան խորունկ քնա-
ցած պահուն կու գայ, մահճալալին տակի գաղտնի
դուռը կը բանայ, և աղջիկը վար ձգելէ վերջ նորէն
կը գոցէ դուռը:

Փայտահատը տուն գալով իրիկունը, կը բար-
կանայ կնոջը, որ ամբողջ օրը անօթի է թողած գին-
քը:

— Ես ի՞նչ ընեմ, կը պատասխանէ կինը, ճա-
շը յանձնեցի մեր մեծ աղջկան և ճամբու դրի զայն՝
պատուէրիդ համաձայն, կ'երեւի թէ չէ գտեր ճամ-
բան և ինքն ալ մոլորեւ, քանի որ մէջտեղ չէ ելած
տակաւին:

Փայտահատը կնոջը կը պատուիրէ որ այս ան-
գամ միջին աղջկան հետ դրկէ ճաշը:

— Այսօր ոսպ պիտի տանիմ հետս՝ ցանելու
համար ճամբաներուն վրայ: Ոսպը կորեկէն խոշոր է

վերջապէս, աղջիկը աւելի դիւրին պիտի տեսնէ
և պիտի չկորսնցնէ ճամբան:

Կէս օրուան մօտ միջին աղջիկը ճաշը առնելով
ճամբայ կ'ենէ դէպի սնտառ, գոթաղդաբար թռչուն-
ները մէկ ոսպ իսկ չէին ձգեր ճամբաներուն վրայ,
կ'երեր են բոլորն ալ:

Միջակ քոյրն ալ մեծին պէս կը վարուի և կը
փակուի ներքնայարկի մը մէջ:

Երրորդ առտուն փայտահատը կը պատուիրէ
երրորդ աղջկան հետ զրկել ճաշը, խորհելով որ ամէ-
նէն ճարպիկն է ան: Մայրը կ'սկսի լալ, չուզեր ան-
տառ զրկել իր երրորդ աղջիկը:

— Հոգ մի ըներ դուն, կ'ըսէ փայտահատը, այ-
սօր սիսեռ պիտի ցանեմ գացած ատենս՝ անցած ճամ-
բաներուս վրայ, սիսեռ ոսպէն շատ խոշոր և աչ-
քի զարնող է, անպատճառ կը գտնէ ճամբան այս
ճարպիկ աղջիկնիս:

Աղջիկը ճաշը առած ճամբայ կ'ենէ, սիսեռ կը
փնտռէ բայց չի գտներ բնաւ. ագռաւները կ'երեր
էին բոլորը:

Շատ թափառելէ վերջը, հեռուէն կը նշմարէ
խոշոր տնակ մը, հոն կ'երթայ, ներս կը մտնէ տնա-
կէն և տեղ կը խնդրէ հոն նստող ծերունիէն: Ծերու-
նին նորէն կը դիմէ իր կենդանիներուն.

Հաւի՛կ, փայլուն փետուրով
և սիրական նաշխուն կով,
ա՛քրոր, ձայնով քաջոյր,
ի՞նչ պատասխան տանք ասոր:

— Լաւ... կը պատասխանեն կենդանիները:
Այն ատեն աղջիկը մօտենալով կը սիրէ հաւն ու աք-
րորը, կը շոյէ կովուն ճակատը: Ծերունիին պատուե-

լով ճաշ կը պատրաստէ, կը դնէ սեղանին վրայ մա-
քուր և կանոնաւոր կերպով:

Կ'երթայ կուտ կը բերէ, կը լեցնէ հաւուն և
աքրորին առջեւ, յետոյ գիրկ մ'ալ խոտ՝ կովուն:

— Կերէք, իմ սիրելի կենդանիներս, կ'շտա-
ցէք որ երթամ ջուր ալ բերեմ ձեզի: Եւ կ'երթայ
դոյլով ջուր կը բերէ կը դնէ կենդանիներուն առջևը,
ինքն ալ կը ճաշէ, ինչ որ իրեն թողեր էր ծերունին:

Սեղանը ժողուելէ վերջ, կը հարցնէ աղջիկը,
թէ արդեօք ժամանակը չէ՞ եկած որ ամէնքս ալ պառ-
կինք և հանգստանանք:

Կենդանիները կը պատասխանեն աղջկան.

Կերակուրդ կերած ես,
մենք ալ կուշտ ենք քեզի պէս,
դի այդ սրտովդ բարի,
մեզ ալ տուիր կեր, գարի:

Չը թողուցիր մեզ քաղցած,
թող բարի տայ քեզ Աստուած:
Գիշէ՛ր բարի, սիրտ ազնիւ,
բաղդէն գտնես փառք պատիւ:

Աղջիկը վեր կ'ենէ, անկողինը կը պատրաստէ:
Ծերունին կու գայ կը քնանայ: Ինքն ալ միւս մահ-
ճակալին մէջ:

Գիշերուան մէջ տունը կը դրդի յանկարծ,
ժածէն ցնցուածի պէս: Աղջիկը կ'արթննայ սարսա-
փէն բայց աղմուկը կը դադրի և նորէն կը տանի
քունը:

Առաւօտուն աչքը կը բանայ—ի՞նչ տեսնէ: Կը
տեսնէ որ պառկած է մեծ, շքեղօրէն դարդարուած
սրահի մը մէջ. շուրջը ամբողջ թաւիշ և ոսկի. տաք
երկիրներու բոյսեր և ծաղիկներ իրենց վառ գոյնե-
րով ու բոյրերով կը ժպտին իրեն: Կը նայի, կը նայի,

չի հաւատար աչքերուն, երազի մէջ կը կարծէ ինք-
զինքը: Հիացումի այս պահուն ճոխ հագուստներ հա-
գած երեք ծառաներ, որոնք խոնարհելով իր դիմացը
կը հարցնեն.

— Ի՞նչ հրաման կ'ընէք, տիրուհի:

— Լա՛ւ, լաւ, գացէք կ'ըսէ աղջիկը, հիմա
կ'ենեմ, ծերունիին համար ճաշ կը պատրաստեմ և
կը հոգամ կովը, աքլորն ու հաւը:

Կը կարծէ թէ ծերունին արթնցեր ելեր է ար-
դէն: Կը նայի անկողնին՝ ծերունին չկայ, անոր տեղ
պառկած է ուրիշ, դեռատի գեղեցիկ երիտասարդ մը...

Եւ ահա երիտասարդը արթնալով այսպէս կը
խօսի աղջկան հետ.

— Մտիկ ըրէ՛, սիրուն աղջիկ: Ես այս երկրի
թագաւորին որդին եմ: Չար վհուկը զիս կախարդե-
լով ծերի կերպարանք տուած էր ինծի և դատապար-
տած որ ապրիմ՝ կովի հաւի և աքլորի փոխուած ե-
րեք ծառաներուս հետ, պալատս ալ տնակի էր վե-
րածուած: Եւ այդ դրութեան մէջ պիտի մնայի մին-
չեւ որ հանդիպէր ինծի այն բարի աղջիկը, այն քն-
քուշ սիրտը որ ոչ միայն մարդոց այլ նոյնիսկ կեն-
դանիներուն հանդէպ ըլլար կարեկցող...

Քու շնորհիւդ այս գիշեր, ազատեցանք կա-
խարդանքէ ես ու երեք ծառաներս, և անտառի տը-
նակի վերածուած պալատս նորէն առաւ իր առաջ-
ուան վիճակը:

Թագաւորին տղան հրաման կ'ընէ իր ծառա-
ներուն որ երթան հարսնիքի հրաւիրեն աղջկան ծնողքը:

— Հապա քոյրե՛րս, ուրտե՞ղ են անոնք, կը
հարցնէ աղջիկը:

— Ես բանտարկած եմ զանոնք ներքնայարկին
մէջ: Վաղը կը զրկեմ անտառ, այնտեղ պէտք է մնան
ածխարարին քով այնքան ատեն, մինչեւ որ սոր-
վին բարի ըլլալ և մտածել կենդանիներուն մասին ալ:

Մ Ե Ս Ր Ո Պ Ե Ա Ն

ԱԶԳԱՅԻՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

Հ Ի Մ Ն Ո Ւ Ա Ծ 1922

ՍՕՖԻԱ.—ՊՈԼԿԱՐԻՍ.

Ամբողջ պաւքաններու մէջ միակ գիշերօթիկ
հայ երկրորդական փարժարանն է, որ մասնաւորա-
բար այս տարի ազգային սեփականութիւն դառնալով
կը կառավարուի յատուկ խնամակալութեամբ:

ՃԵՄԱՐԱՆԸ հաստատուած Սօֆիայի մօտ
Բուվլօյօ արուստրճանին մէջ, ունի հիանալի օդ, գիշե-
րօթիկներու համար ամէն հանգստուէտ պայման-
ներ, առատ սնունդ, մայրական խնամք, ծայրայեղ
մաքրութիւն և հայեցի ու ընդհանուր կրթութիւն:

Արձանագրութիւնները կ'սկսին ՄԱՅԻՍԻՆ:

ՏԱՐԵԹՇԱԿ — ԸՖՎա 12000, վճարելի 4 մաս-
նաւճարով:

Արձանագրութեան, տղայոց և դրամի փոխադ-
րութեան համար ամէն դիւրութիւն կը տրուի Պուք-
րէշի Օժանդակ խնամակալութեան կողմէ.

B-dulMaria No. 8 Bucureşti

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0224583

„Մ Ա Ս Ի Ս“

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՍԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԻ ԼԷՅ 500,000

Պուրէշ, B-dul Maria, Nr. 8

Ընկերութիւնս ամէն ամսու 15-ին և 30-ին հրապարակ կը հանէ մէկ մէկ գիրք 32 էջէ բաղկացեալ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ Է

- 1) Տէրն ու ծառան եւ ուրիշ պատմութիւններ
- 2) Սասունցի Դաւիթ
- 3) Մըջիւնները
- 4) Լուսերեսն ու Վարդերեսը եւ Սագարած Աղջիկը
- 5) Ուրախ Հնակարկառը եւ Ոսկիէ Աղջիկը
- 6) Մօրը համար
- 7) Իշու մը յիշատակարանը
- 8) Արեգնագործը

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ ԵՆ

- Տօրք Անգեղ
- Առիւծի Տղան
- Ռէյնիկէ Աղուէսը
- Գրիմ եղբայրներու հէքեաթները ևն, ևն.

ՔԱՂՈՒԱԾՆԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԷՆ

Յօդ. 7. — Հրատարակել հայ տղոց և պատանիներու համար հայերէն գաստգրքեր, գրական գործեր և հանդէսներ. տարածել հայ հասարակութեան խաւերուն մէջ արեւմտեան մշակոյթը, ինչպէս նաեւ ծանօթացնել օտարներուն հայ մշակոյթը:

Հաստատել յատուկ մրցանակ՝ ընկերութեան շահին մէկ մասովը, քաջալերելու համար արժէքաւոր գրական գործերը: